

**การปรับปรุงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม: มุมมองจากประเทศสหรัฐอเมริกา**
Revision of standards in social studies, religion and culture
subject area: Considering from American perspective

กิตติศักดิ์ ลักษณ์*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอ
การดำเนินการจัดทำโครงสร้าง และข้อวิจารณ์
ที่มีต่อเอกสารมาตรฐานสังคมศึกษา ภูมิศาสตร์
ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หนังสือเพิ่มเติม
และการปกครอง ในประเทศสหรัฐอเมริกา
เพื่อเปรียบเทียบตลอดจนนำเสนอข้อเสนอแนะ
และประเด็นที่ควรคำนึงถึงให้แก่บุคคลและ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงมาตรฐาน
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544

ผลการศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ
และประเด็นที่ควรคำนึงถึงในการปรับปรุง
มาตรฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ดังนี้คือ ข้อกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ ลักษณะและการแบ่งสาระ จำนวน
มาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
ความครอบคลุมของมาตรฐานในด้านองค์ความรู้
ทักษะกระบวนการ และค่านิยมที่นักเรียนจำเป็นต้องรู้ ความครอบคลุมของบุคคลต่างๆ ที่มีส่วน
เกี่ยวข้องในการพัฒนามาตรฐาน การสะท้อน
สภาพสังคมที่เป็นจริงของมาตรฐาน ความเข้าใจ
ที่ตรงกันของภาษาที่ใช้ในมาตรฐาน การยอมรับ
มาตรฐานจากบุคคลในศาสตร์สาขาวิชา และความ
ถูกต้องของมาตรฐาน

Abstract

This article aims at presenting operation,
structure and critiques on social studies, geography,
history, economics, civics and government standard

*นิสิตระดับคุณวุฒิปริญญาตรี สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

documents. The presentation also focuses on comparing and proposing to guidance the organization engaged with revising the standards of social studies, religion and culture subject area in Basic education curriculum B.E.2544 (A.D.2001).

The findings underline these following notions: Subject area title, strand categorization, numbers of learning standard and benchmark, scope of standards on “body knowledge, skills, processes, and values required for students”, roles of educational personal, real world reflected by the standards, communicative property of the language in the standards, consensus from scholars in the discipline and correctness of the standards.

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้เริ่มดำเนินการจัดทำมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 (วีรบุช ปิ่นทวนิช, 2544: 20) โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรดังกล่าวเป็นหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน (standard-based curriculum) ฉบับแรกของประเทศไทยที่กำหนดไว้แต่เพียงหลักสูตรแกนกลาง (core curriculum) ซึ่งครอบคลุมกลุ่มสาระการเรียนรู้ (subject area) สาระ (strand) มาตรฐานการเรียนรู้ (standard) และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (benchmark) เท่านั้น โดยไม่มีชื่อรายวิชา คำอธิบายรายวิชา หน่วยกิต และหน่วยการเรียนรู้แต่อย่างใด ทั้งนี้หลักสูตรฉบับดังกล่าวเริ่มใช้ในโรงเรียนนอรัอง และโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 และเริ่มใช้ในทุกสถานศึกษาครอบคลุมทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2546 และในปีการศึกษา 2548

ก็เป็นปีที่หลักสูตรถูกใช้ครอบคลุมทุกระดับชั้น ตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 นับเป็นเวลา 5 ปีตั้งแต่ที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้เริ่มใช้ในปีการศึกษา 2545 จวบจนปัจจุบัน รัฐบาลภายใต้การดำเนินงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการหลายท่าน มีความพยายามที่จะปรับปรุงหลักสูตรทั้งนี้เพราะมีข้อวิจารณ์ ทั้งที่มาจากนักการศึกษาในกระทรวง ศึกษาธิการ ครู อาจารย์มหาวิทยาลัย ตลอดจน นักการเมืองที่มีต่อหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรถูกพัฒนาขึ้นโดยมีข้อจำกัดในด้านเวลาและบุคลากรที่ร่วมในการพัฒนาหลักสูตร อีกทั้งหลักสูตรก็มิได้ผ่านการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นจากประชาชนอย่างกว้างขวางเพียงพอ กล่าวคือ “มีการประชาสัมพันธ์กับตัวแทนกลุ่มผู้ปกครอง ครู นักเรียน และ นักศึกษารวม 13 ครั้ง” (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2544: 50-51) เท่านั้น

2. ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับหลักสูตร ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้มีความซ้ำซ้อนกัน เนื้อหาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มีมากเกินไป และภาษาที่ใช้ไม่สละสลวย (ฟาฏินา วงศ์เสนา, 2546: 13; คมชัดลึก, 2546: 12; มติชน, 2548: 26)

3. ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร ได้แก่ คุณภาพของนักเรียนต่ำ (สยามรัฐ, 2549: 7)

จากข้อวิจารณ์ดังกล่าวทำให้มีประเด็น สงสัยในความเป็นมาตรฐานของมาตรฐาน ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 นอกจากนี้ มาร์ซาโนและเคนดอลล์ (Marzano & Kendall, 1997 อ้างถึงใน นาดยา ปิรันธนานนท์,

2545: 7-8) ได้เสนอว่า มาตรฐานจะต้องถูกกำหนดให้ครอบคลุมสิ่งที่ถือว่าเป็นสาระสำคัญของกลุ่มวิชานั้น รวมทั้งครอบคลุมถึงสาระที่ท้องถิ่นและเขตพื้นที่การศึกษาถือว่าสำคัญ และมาตรฐานควรได้รับการพิจารณาถึงหัวข้อที่ควรเพิ่มเติมหรือตัดทอน ซึ่งก็สอดคล้องกับนาคยา ปิรันธนานนท์ มรุส จงชัยกิจ และ ศิริรัตน์ นิละคุปต์ (2542: 11) ที่ได้เสนอไว้ดังนี้

“ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานการศึกษาของชาติมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานหลักสูตร โดยปกติจะได้รับการพัฒนาและทบทวนหลายครั้งหลายหนจากบุคคลหลายฝ่ายจำนวนมากที่เป็นทั้งผู้ทรงความรู้และประสบการณ์ที่มารวมพลังและระดมความคิดเพื่อให้ได้สิ่งที่จะยอมรับกันว่าเป็นมาตรฐาน”

จากคำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาสิ่งที่นักเรียนควรที่จะรู้และทำได้ ทั้งนี้เพราะมาตรฐานคือ สิ่งที่กำหนดว่านักเรียนควรรู้และทำอะไรได้บ้างภายในสาขาวิชาเฉพาะหนึ่งๆ (Squires, 2005: 47) และมาตรฐานที่ดีนั้นจะต้องมุ่งเน้นความเป็นวิชาการ มีความเฉพาะเจาะจงเพียงพอ ทันสมัย มีความเข้มข้น เป็นมาตรฐานในระดับสูง และเป็นสากล (Gandal, 1995: 16-21) ดังนั้นในการพัฒนาหรือปรับปรุงมาตรฐานจึงต้องมีการศึกษาค้นคว้าอย่างชัดเจนว่าสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญที่นักเรียนควรรู้และทำได้อย่างแท้จริง มิเช่นนั้นแล้ว ถึงแม้ว่าจะระดมทรัพยากรมาใช้มากเพียงใดหรือจะมีกระบวนการเรียนการสอนที่ดีเยี่ยมเพียงใด ก็มิอาจจะพัฒนานักเรียนให้เต็มตามศักยภาพและสามารถแข่งขันในระดับโลกได้

ดังนั้นในบทความนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอการดำเนินการจัดทำโครงสร้าง

ตลอดจนข้อวิจารณ์ที่มีต่อเอกสารมาตรฐานสังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและการปกครอง และเศรษฐศาสตร์ ในประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อเปรียบเทียบตลอดจนนำเสนอข้อเสนอแนะและประเด็นที่ควรคำนึงถึงให้กับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงมาตรฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทั้งนี้เพราะประเทศสหรัฐอเมริกาถือเป็นประเทศที่ให้กำเนิดสาขาวิชาสังคมศึกษา อีกทั้งยังมีองค์กรวิชาชีพขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาสังคมศึกษาเป็นจำนวนมาก ตลอดจนมีการศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานสังคมศึกษาอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งที่สุดจนอาจกล่าวได้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นสนามทางวิชาการในสาขาวิชาสังคมศึกษาที่ใหญ่ที่สุดในโลกได้เสียทีเดียว อย่างไรก็ตามบทความนี้จะไม่กล่าวล่งไปถึงข้อวิจารณ์หรือความคิดเห็นในลักษณะที่มีต่อตัวเอกสารมาตรฐานหลักสูตร (standard document) โดยตรง อาทิเช่น เอกสารมาตรฐานภูมิศาสตร์นั้น ใช้กระดาษมันอย่างดี มีรูปภาพประกอบสวยงาม (Kendall & Marzano, 1997: 14) หรือการที่เอกสารมาตรฐานหน้าที่พลเมืองและการปกครองระบุระยะเวลาของเหตุการณ์ทางการเมืองการปกครองคิดพลาดถึง 6 จุด เป็นต้น (Dry, 1996: 50) เพราะข้อวิจารณ์หรือความคิดเห็นในลักษณะนี้ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความเป็นมาตรฐานของมาตรฐาน อีกทั้งจะไม่มุ่งบรรยายลักษณะของมาตรฐานที่ดี ซึ่งมีนักวิชาการไทยและต่างประเทศหลายท่านได้อธิบายไว้อย่างละเอียด โดยผู้สนใจสามารถศึกษาได้จากผลงานดังนี้ นาคยา ปิรันธนานนท์

และคณะ (2542) นาดยา ปีลันชนานนท์ (2545) และ แกนดอล (Gandal, 1995)

มาตรฐานในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษ 1980 ถึงทศวรรษ 1990 เป็นช่วงที่มีความเคลื่อนไหวในด้านการศึกษามาตรฐานเป็นอย่างมาก โดยเริ่มต้นตั้งแต่ปี ค.ศ.1983 ซึ่งเป็นปีที่มีการตีพิมพ์เอกสาร “A Nation at Risk: The Imperative for Education Reform” เอกสารฉบับนี้เรียกร้องให้มีการปฏิรูประบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของความเคลื่อนไหวด้านมาตรฐานการศึกษา และต่อมาในปี ค.ศ. 1989 มีการประชุมสุดยอดทางการศึกษา (Education Summit) ที่เมืองชาลอตต์สวิลล์ มลรัฐเวอร์จิเนีย อนุชนธิของการประชุมทำให้มีการกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาสำหรับปี 2000 (National Education Goals for the year 2000) จำนวน 6 เป้าหมาย ซึ่งหนึ่งในเป้าหมายดังกล่าวได้กำหนดวิชาที่นักเรียนต้องผ่านการเรียนและแสดงความรู้ความสามารถใน 5 สาขาวิชาดังต่อไปนี้ คือ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นให้องค์กรและหน่วยงานทางวิชาชีพสาขาต่างๆ จัดทำมาตรฐานของแต่ละสาขาวิชาขึ้น ต่อมาในเดือนมีนาคม ค.ศ.1994 ประธานาธิบดีคลินตัน (Clinton) ลงนามผ่านกฎหมาย “เป้าหมายทางการศึกษาสำหรับปี ค.ศ. 2000” (Goal 2000: Educate America Act) โดยในเป้าหมายทางการศึกษาข้อที่ 3 ได้ขยายสาขาวิชาที่นักเรียนต้องผ่านการเรียนและแสดงความรู้ความสามารถให้ครอบคลุมมากขึ้น กล่าวคือ จากเดิม 5 สาขาวิชา มาเป็น 9 สาขาวิชา

โดยมี 4 สาขาวิชาที่เพิ่มขึ้น ดังนี้ ศิลปะ ภาษาต่างประเทศ เศรษฐศาสตร์ และ หน้าที่พลเมืองและการปกครอง (Ross, 1996; Kendall & Marzano, 1997)

จากความเคลื่อนไหวด้านการศึกษาดังกล่าวทำให้องค์กรวิชาชีพต่างๆ แข่งขันกันจัดทำมาตรฐานในสาขาวิชาของตนเองขึ้น โดยเอกสารมาตรฐานในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นได้มีการจัดทำขึ้นถึง 5 มาตรฐานด้วยกัน โดยอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. มาตรฐานที่เป็นสาขาวิชาเฉพาะมี 4 สาขาวิชา ได้แก่ มาตรฐานประวัติศาสตร์ มาตรฐานภูมิศาสตร์ มาตรฐานหน้าที่พลเมืองและการปกครอง และมาตรฐานเศรษฐศาสตร์
2. มาตรฐานสาขาวิชาสังคมศึกษามี 1 สาขาวิชา ได้แก่ มาตรฐานสังคมศึกษา

โดยมาตรฐานทั้ง 5 สาขาวิชาดังกล่าวนี้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำ หน่วยงานที่สนับสนุนการจัดทำ ช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการจัดทำโครงสร้างของเอกสารมาตรฐาน ตลอดจนข้อวิจารณ์ที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. มาตรฐานที่เป็นสาขาวิชาเฉพาะ

1.1 มาตรฐานประวัติศาสตร์ (National Standards for History) จัดทำโดยศูนย์ประวัติศาสตร์ในโรงเรียนแห่งชาติ (National Center for History in the Schools--NCHS) มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส (University of California at Los Angeles) โดยได้รับการสนับสนุนทางการเงินในการจัดทำมาตรฐานจากสำนักงานกองทุนสำหรับสาขาวิชามนุษยศาสตร์ แห่งชาติ (National Endowment for the

Humanities) และกระทรวงศึกษาธิการ (the U.S. Department of Education) ในปี ค.ศ. 1992

โครงการพัฒนามาตรฐาน ประวัติศาสตร์ (National History Standards Project) อำนวยการจัดทำโดยแกรี แนช (Gary Nash) คณะทำงานจัดทำมาตรฐานแบ่งออกเป็น 3 คณะ คณะแรก ได้แก่ คณะทำงานจัดทำมาตรฐานประวัติศาสตร์ชั้นอนุบาล-เกรด 4 คณะที่ 2 คือคณะทำงานจัดทำมาตรฐานประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา (เกรด 5-12) และคณะสุดท้ายคือ คณะทำงานจัดทำมาตรฐานประวัติศาสตร์โลก (เกรด 5-12) ทั้งหมดมีบุคลากรในคณะทำงานทั้ง 3 คณะรวมกันมากกว่า 50 คน มาตรฐานประวัติศาสตร์ที่พิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1994 โดยตีพิมพ์แยกเป็น 2 เล่ม เล่มแรกคือ มาตรฐานประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา เล่มที่สองคือ มาตรฐานประวัติศาสตร์โลก แต่เนื่องจากมีกระแสวิจารณ์ทั้งจากนักวิชาการและนักการเมือง อนุรักษ์นิยมฝ่ายขวาซึ่งนำโดย เซนีย์ (Cheney) ลิมบอร์ก (Limbaugh) และ กอร์ดัน (Gordon) คนกลุ่มนี้วิจารณ์มาตรฐานประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกาว่านำเสนอประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกาในมุมมองด้านลบ ละเลยที่จะกล่าวถึงเอกสารประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ไม่กล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญที่แสดงให้เห็นประวัติศาสตร์สังคมและการเมืองที่ถูกต้อง ละเลยในเรื่องการกระจายทางเศรษฐกิจ และมาตรฐานยังสนับสนุนมุมมองประวัติศาสตร์อเมริกันแบบเสรีนิยม ด้วยข้อวิจารณ์เหล่านี้มีผลให้วุฒิสภาสหรัฐอเมริกาประกาศไม่รับรองมาตรฐานประวัติศาสตร์ ทำให้สมาคมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (the Council for Basic Education) จัดตั้งคณะกรรมการขึ้น 2 ชุด เพื่อพิจารณาทั้งมาตรฐานประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา และมาตรฐานประวัติศาสตร์โลก และเมื่อ

คณะกรรมการพิจารณามาตรฐานทั้ง 2 ฉบับเสร็จสิ้นก็ได้ส่งรายงานการพิจารณาให้กับศูนย์ประวัติศาสตร์ ในโรงเรียนแห่งชาติเพื่อให้คณะทำงานโครงการพัฒนามาตรฐานประวัติศาสตร์ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานดังกล่าวเสียใหม่ (Keller, 1997; Nash, 1997; Nash & Crabtree, 1997; Nelson, 1998)

ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1995 แกรี่ แนช ผู้อำนวยการโครงการพัฒนามาตรฐานประวัติศาสตร์ ออกมายอมรับคำวิจารณ์และดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานประวัติศาสตร์ตามข้อเสนอแนะของสมาคมการศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานประวัติศาสตร์เสร็จสิ้นในปี ค.ศ. 1996 และได้มีการตีพิมพ์เอกสารมาตรฐานหลักสูตรประวัติศาสตร์ ฉบับพื้นฐาน (National Standards for History, Basic Edition) ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1996 ซึ่งเป็นมาตรฐานประวัติศาสตร์ฉบับที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ซึ่งมาตรฐานประวัติศาสตร์ฉบับนี้ประกอบด้วย 87 มาตรฐาน และ 1,070 มาตรฐานฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

มาตรฐานประวัติศาสตร์ประกอบด้วย 4 ส่วนโดยมีโครงสร้างดังต่อไปนี้

1) มาตรฐานประวัติศาสตร์ชั้นอนุบาล-เกรด 4 ประกอบด้วย 8 มาตรฐาน 108 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ทั้งนี้มาตรฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นจะถูกบรรจุอยู่ใน 4 หัวข้อ ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและชุมชน มลรัฐและภูมิภาค ประเทศสหรัฐอเมริกา และโลก

2) มาตรฐานประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา (เกรด 5-12) ประกอบด้วย 31 มาตรฐาน 404 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ทั้งนี้มาตรฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นจะถูกบรรจุอยู่ใน 10 ยุคสมัย (era) ทางประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา

ตั้งแต่ยุคเริ่มต้นในปี ค.ศ.1620 ไปจนถึงสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน

3) มาตรฐานประวัติศาสตร์โลก(เกรด 5-12) ประกอบด้วย 46 มาตรฐาน 510 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ทั้งนี้มาตรฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นจะถูกบรรจุอยู่ใน 9 ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ โดยเริ่มตั้งแต่สังคมมนุษย์ยุคเริ่มแรกไปจนถึงศตวรรษที่ 20

4) มาตรฐานทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ มาตรฐานนี้แทรกอยู่ในทุกช่วงชั้น โดยเป็นมาตรฐานที่ระบุทักษะการคิดที่ผู้เรียนจะต้องมีไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ ทักษะการคิดตามลำดับเวลา ทักษะความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ ทักษะการวิเคราะห์และวิพากษ์ทางประวัติศาสตร์ ทักษะการวิจัยทางประวัติศาสตร์ ทักษะการวิเคราะห์และตัดสินใจในประเด็นทางประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตามเคลเลอร์ (Keller, 1997) กล่าวว่ามาตรฐานฉบับปรับปรุงแก้ไขปีค.ศ.1996 นี้มีความแตกต่างอย่างชัดเจนกับมาตรฐานฉบับดั้งเดิมทั้ง 2 ฉบับที่ตีพิมพ์ในปีค.ศ. 1994 โดยเขาได้ศึกษาเปรียบเทียบมาตรฐานประวัติศาสตร์ฉบับเดิมกับมาตรฐานประวัติศาสตร์ฉบับปรับปรุงแก้ไข และพบความแตกต่างดังนี้

1) มาตรฐานประวัติศาสตร์ฉบับปรับปรุงแก้ไขถูกลดทอนขนาดลงและตีพิมพ์ให้จบภายในเล่มเดียว โดยตัดหน้ากราฟิกต่างๆ ตัวอย่างสัมฤทธิ์ผลของนักเรียน ข้อเสนอแนะในการสอน และคำแนะนำเกี่ยวกับทรัพยากรต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการสอนออกไป เช่น มาตรฐานประวัติศาสตร์ฉบับเดิมนั้นนำเสนอตัวอย่างการสอนทักษะการคิดในระดับชั้นต่างๆ แต่มาตรฐานฉบับปรับปรุงแก้ไขนั้นกลับนำเสนอข้อความตัวอย่างอย่างกว้างๆ ครอบคลุมทุกระดับ

ซึ่งเคลเลอร์เห็นว่าตัวอย่างการสอนทักษะการคิดของมาตรฐานฉบับเดิมนั้นดีกว่าฉบับปรับปรุงแก้ไข

2) มีการปรับโครงสร้างของมาตรฐานประวัติศาสตร์โดยการเพิ่ม 1 ยุคสมัย 6 มาตรฐาน 96 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (ในเอกสารมาตรฐานใช้คำว่า elaborated standards) อีกทั้งมีการปรับข้อความอธิบายมาตรฐาน (standard components)

3) มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของคำที่ใช้ในมาตรฐานให้ชัดเจน น่าสนใจ สั้นกระชับ และสอดคล้องกับมาตรฐานฉบับอื่นๆ

4) มีการปรับข้อความอธิบายมาตรฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่อยู่ในส่วนของมาตรฐานประวัติศาสตร์โลกให้ท้าทายมากขึ้นเช่น ปรับจากการศึกษาเหตุการณ์ในภูมิภาคต่างๆ มาเป็นการเปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคและศึกษาแนวโน้มของโลก ตลอดจนใช้กระบวนการที่เป็นพหุวิทยาการมากขึ้น

1.2 มาตรฐานภูมิศาสตร์ (Geography for Life: National Geography Standards) จัดทำโดยองค์กรวิชาชีพด้านภูมิศาสตร์หลายองค์กรร่วมกัน ดังรายชื่อดังต่อไปนี้ สมาคมภูมิศาสตร์อเมริกา (the American Geographical Society) สมาคมนักภูมิศาสตร์อเมริกา (the Association of American Geographers) สมาคมการศึกษาภูมิศาสตร์แห่งชาติ (the National Council for Geographic Education) สมาคมภูมิศาสตร์แห่งชาติ (the National Geographic Society) โดยได้รับการสนับสนุนทางการเงินในการจัดทำมาตรฐานจาก 3 หน่วยงาน คือ สำนักงานกองทุนสำหรับสาขาวิชามนุษยศาสตร์แห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ และสมาคมภูมิศาสตร์แห่งชาติ

โครงการพัฒนามาตรฐานการศึกษา
ภูมิศาสตร์ (the Geography Education Standards
Project -GESP) เริ่มดำเนินการพัฒนามาตรฐาน
ตั้งแต่ปี ค.ศ.1992 และมีการประชานิเทศ
มาตรฐานฉบับร่าง 9 ครั้ง โดยเริ่มตั้งแต่เดือน
กันยายน ค.ศ.1992 จนถึงเดือนพฤษภาคม
ค.ศ.1994 โดยครอบคลุมหลายพื้นที่อย่าง
กว้างขวาง ได้แก่ เมืองซานโตโดมิงโก สาธารณรัฐ
โดมินิกัน เมืองคิโตรอยด์ มลรัฐมิชิแกน เมือง
เคนส์วิลล์ มลรัฐฟลอริดา เมืองกรีลีย์ มลรัฐ
โคโลราโด เมืองแอตแลนตา มลรัฐจอร์เจีย เมือง
แนชวิลล์ มลรัฐเทนเนสซี เมืองชิคาโก มลรัฐ
อิลลินอยส์ เมืองซานฟรานซิสโก มลรัฐ
แคลิฟอร์เนีย และสุดท้ายทำจนถึงต้น ค.ศ.

มาตรฐานภูมิศาสตร์ตีพิมพ์เผยแพร่ใน
เดือนตุลาคม ค.ศ.1994 ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐาน
ภูมิศาสตร์จำนวน 18 มาตรฐาน 238 มาตรฐาน
การเรียนรู้ช่วงชั้น โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงชั้น ได้แก่
ช่วงชั้นแรก คือ อนุบาลถึงเกรด 4 ช่วงชั้นที่สอง
คือเกรด 5 ถึงเกรด 8 และช่วงชั้นที่สามคือ เกรด 9
ถึงเกรด 12 ทั้งนี้มาตรฐานและมาตรฐานการเรียนรู้
ช่วงชั้นจะถูกบรรจุอยู่ใน 6 สาระพื้นฐาน (essential
elements) ดังต่อไปนี้

- 1) โลกในแง่มิติพื้นที่ ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน
- 2) สถานที่และภูมิภาค ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน
- 3) ระบบภูมิศาสตร์กายภาพ ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน
- 4) ระบบภูมิศาสตร์มนุษย์ ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน
- 5) สิ่งแวดล้อมและสังคม ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน

6) การใช้ประโยชน์ภูมิศาสตร์ ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน

นอกจากนี้มาตรฐานยังได้กำหนดทักษะ
ทางภูมิศาสตร์จำนวน 5 ทักษะซึ่งได้ดัดแปลง
มาจากหนังสือ Guidelines for Geographic
Education: Elementary and Secondary Schools
ที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ.1984 (GESP, 1994: 42) ดังนี้

- 1) ทักษะการตั้งคำถามทางภูมิศาสตร์
- 2) ทักษะการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์
- 3) ทักษะการจัดสารสนเทศทางภูมิศาสตร์
- 4) ทักษะการวิเคราะห์สารสนเทศทางภูมิศาสตร์
- 5) ทักษะการตอบคำถามทางภูมิศาสตร์
อย่างไรก็ดี จากการศึกษาบทความและ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่พบว่ามีข้อวิจารณ์หรือ
งานวิจัยที่เกี่ยวกับความถี่ในมาตรฐานของมาตรฐาน
ภูมิศาสตร์อย่างชัดเจนแต่อย่างใด

1.3 มาตรฐานหน้าที่พลเมืองและการ
ปกครอง (National Standards for Civics and
Government) จัดทำโดยศูนย์พลเมืองศึกษา (the
Center for Civic Education—CCE) ทั้งนี้ ได้รับการ
สนับสนุนทางการเงินสำหรับการดำเนินการ
พัฒนามาตรฐานหน้าที่พลเมืองและการปกครอง
จากกระทรวงศึกษาธิการและกองทุนพีวชาร์เทเบิล
(the Pew Charitable Trusts) ในช่วงเดือนกรกฎาคม
ค.ศ.1992 อย่างไรก็ตามในช่วงแรกที่เริ่มพัฒนามาตรฐานนี้
มาตรฐานดังกล่าวยังไม่ถูกกำหนดไว้ในเป้าหมายทางการศึกษา
ข้อที่ 3 ในเป้าหมายทางการศึกษาสำหรับปี ค.ศ.2000 (Goal 2000: Educate
America Act) แต่ในท้ายที่สุด คือ เดือนมีนาคม
ค.ศ.1994 สาขาวิชาหน้าที่พลเมืองและการปกครองก็ถูกกำหนดไว้ในเป้าหมายทางการ

ศึกษาข้อที่ 3 ที่นักเรียนจะต้องผ่านการศึกษาและแสดงความรู้ความสามารถ

ศูนย์พลเมืองศึกษาเริ่มดำเนินการพัฒนามาตรฐานหน้าที่พลเมืองและการปกครองตั้งแต่ปี ค.ศ.1992 โดยยึดรูปแบบ Civitas (Nelson, 1998) ที่พัฒนาโดยศูนย์พลเมืองศึกษาเช่นเดียวกัน รูปแบบ Civitas เป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับพลเมืองศึกษา ตามระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาที่น่าเสนอแนวคิดเกี่ยวกับพลเมืองศึกษาใน 3 ด้าน ดังนี้ 1) คุณธรรมของพลเมือง 2) ทักษะการมีส่วนร่วมของพลเมือง และ 3) ความรู้เกี่ยวกับพลเมือง (Bahmuller, 1992: 1-3) และเมื่อดำเนินการจัดทำเอกสารมาตรฐานฉบับร่างเสร็จสิ้นก็ได้มีการรับฟังความคิดเห็นและอภิปรายเกี่ยวกับมาตรฐานจากบุคคลต่างๆ อาทิครู บุคลากร ในวงการการศึกษา นักวิชาการ ผู้ปกครอง ตัวแทนองค์กรของรัฐและเอกชน จำนวนมากกว่า 1,000 คน (CCE, 1994: vi)

มาตรฐานหน้าที่พลเมืองและการปกครองที่พิมพ์เผยแพร่ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1994 ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานหน้าที่พลเมืองและการปกครอง 29 มาตรฐาน 427 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงชั้น ได้แก่ ช่วงชั้นแรก คือ อนุบาลถึงเกรด 4 ช่วงชั้นที่สอง คือ เกรด 5 ถึงเกรด 8 และช่วงชั้นที่สาม คือ เกรด 9 ถึงเกรด 12 ทั้งนี้มาตรฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นจะถูกบรรจุอยู่ในคำถาม (questions) 5 คำถาม ดังต่อไปนี้

1) การปกครองคืออะไรและควรดำเนินการเช่นไร (อนุบาล-เกรด 4) หรือ วิถีชีวิต การเมือง และการปกครอง คืออะไร (เกรด 5-8 และ เกรด 9-12)

2) ค่านิยมพื้นฐานและหลักการประชาธิปไตยของสหรัฐอเมริกาคืออะไร (อนุบาล-เกรด 4) หรือ พื้นฐานระบบการเมืองสหรัฐอเมริกาคืออะไร (เกรด 5-8 และ เกรด 9-12)

3) การจัดตั้งรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญ ค่านิยม และหลักประชาธิปไตยของสหรัฐอเมริกานั้นทำอย่างไร (อนุบาล-เกรด 4 เกรด 5-8 และ เกรด 9-12)

4) ความสัมพันธ์ของสหรัฐอเมริกากับประชาชาติต่างๆ และกิจการโลกคืออะไร (อนุบาล-เกรด 4 เกรด 5-8 และ เกรด 9-12)

5) บทบาทของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของสหรัฐอเมริกาคืออะไร (อนุบาล-เกรด 4 เกรด 5-8 และ เกรด 9-12)

อย่างไรก็ดีมีข้อวิจารณ์เกี่ยวกับมาตรฐานหน้าที่พลเมืองและการปกครองฉบับนี้โดย กอนซาลเซ, ไรเดล, อาเวอรี, และซัลลิแวน (Gonzales, Riedel, Avery & Sullivan, 2001) ซึ่งได้วิเคราะห์เนื้อหาในเชิงปริมาณของมาตรฐานหน้าที่พลเมืองและการปกครอง โดยพวกเขาพบว่า มาตรฐานฉบับนี้มีมโนทัศน์ที่สัมพันธ์กับลัทธิเสรีนิยมดั้งเดิม (traditional liberalism) อาทิ สิทธิและเสรีภาพของพลเมือง มากกว่ามโนทัศน์ที่เกี่ยวกับลัทธิสาธารณนิยมคลาสสิก (classical republicanism) เช่น คุณธรรมของพลเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิของพลเมืองกับความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดี เป็นอย่างมาก นอกจากนี้มาตรฐานยังมุ่งให้ความสนใจในระดับบุคคลมากกว่าในระดับกลุ่มหรือส่วนรวม (ชุมชน-สังคม) มากไปกว่ามโนทัศน์ของมาตรฐานดังกล่าวยังไม่ตอบสนองต่อเพศหญิงและชนกลุ่มน้อย อาทิ กลุ่มคนผิวดำ กลุ่มคนฮิสแปนิก (Hispanic) และกลุ่มคนเอเชียและหมู่เกาะแปซิฟิก รายละเอียดดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 อัตราร้อยละของกลุ่มเพศและเชื้อชาติของประชากรสหรัฐอเมริกาเทียบกับกลุ่มเพศและเชื้อชาติที่ปรากฏในมาตรฐานหน้าที่พลเมืองและการปกครอง

กลุ่ม		ร้อยละของประชากร สหรัฐอเมริกา (ข้อมูลปี ค.ศ.1997)	ร้อยละที่ปรากฏใน มาตรฐานหน้าที่พลเมือง และการปกครอง
เพศ	ชาย	49.0	90.9
	หญิง	51.0	9.1
เชื้อชาติ	ผิวขาว	82.7	91.2
	ผิวดำ	12.7	6.5
	ฮิสแปนิก	11.0	0.0
	เอเชียและหมู่เกาะแปซิฟิก	3.7	0.0

คัดแปลจาก Gonzales et al. (2001: 120)

นอกจากนี้ก่อนชาเลขและคนอื่นๆ ยังพบว่าในทศวรรษเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) ปรากฏในมาตรฐานน้อยมาก ซึ่งก็สอดคล้องกับความคิดเห็นของเมอร์ลแมน (Merelman, 1996: 55) ซึ่งวิจารณ์ว่ามาตรฐานหน้าที่พลเมืองและการปกครองให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของพลเมืองน้อยเกินไป และยิ่งไปกว่านั้น ตัวอย่างของการมีส่วนร่วมของพลเมืองที่มีในมาตรฐานนั้นก็ยังมิรูปแบบที่เป็นความขัดแย้งทางการเมือง เช่น ความขัดแย้งด้านแรงงาน และการก่อกวนจลาจลของกลุ่มเชื้อชาติ เป็นต้น

1.4 มาตรฐานเศรษฐศาสตร์ (Voluntary National Content Standards in Economics) จัดทำโดยสมาคมเศรษฐศาสตร์การศึกษาแห่งชาติ (the National Council on Economic Education--NCEE) ด้วยความร่วมมือกับสมาคมนักเศรษฐศาสตร์การศึกษาแห่งชาติ (the National Association of Economic Educators) และมูลนิธิเพื่อการสอนเศรษฐศาสตร์ (the Foundation of Teaching Economics) โดยได้รับการสนับสนุนเงินทุน

ในการจัดทำมาตรฐานจาก 3 องค์การ ได้แก่ มูลนิธิ Calvin K. Kazanjian Economics--มูลนิธิ AT&T และมูลนิธิเพื่อการสอนเศรษฐศาสตร์

จุดเริ่มต้นของมาตรฐานเศรษฐศาสตร์ เริ่มจากปี 1994 ที่มีการกำหนด “เป้าหมายทางการศึกษาสำหรับปี ค.ศ. 2000” (Goal 2000: Educate America Act) ทำให้สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เป็น 1 ใน 9 สาขาวิชาที่นักเรียนต้องผ่านการศึกษา และแสดงความรู้ความสามารถ ดังนั้นในเวลาต่อมา จึงได้มีการพัฒนามาตรฐานเศรษฐศาสตร์โดยยึดรูปแบบทุนนิยม (a model of capitalism) ที่ยกย่องระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม อย่างไรก็ตาม การพัฒนามาตรฐานตามรูปแบบดังกล่าว ทำให้วุฒิสภาสหรัฐไม่พอใจ (Nelson, 1998) ซึ่งมีผลให้ในเดือนเมษายน ค.ศ.1995 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศยกเลิกการสนับสนุนทางการเงินจำนวน 5 แสนเหรียญสหรัฐ ที่เคยตกลงว่าจะให้สมาคมเศรษฐศาสตร์การศึกษาเพื่อใช้ในการพัฒนามาตรฐานเศรษฐศาสตร์ ทำให้สมาคมเศรษฐศาสตร์การศึกษาต้องหาแหล่งเงินทุนอื่นมาสนับสนุน ซึ่งในภายหลังก็ได้มูลนิธิ

ทั้ง 3 แห่งข้างต้นให้การสนับสนุนทำให้สามารถดำเนินการจัดทำมาตรฐานต่อไปได้ (Siegfried & Meszaros, 1998)

เหตุผลประการสำคัญที่ทำให้ต้องมีการพัฒนามาตรฐานเศรษฐศาสตร์ก็คือ การที่มาตรฐานในสาขาวิชาสังคมศึกษา และสาขาวิชาเฉพาะอื่นๆ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และหน้าที่พลเมืองและการปกครองได้ละเลยมโนทัศน์ (concepts) ทางเศรษฐศาสตร์ ดังนั้น สมาคมเศรษฐศาสตร์การศึกษาแห่งชาติจึงได้พัฒนามาตรฐานเศรษฐศาสตร์ขึ้น การดำเนินการพัฒนามาตรฐานเสร็จสิ้นในปี ค.ศ.1997 และได้ตีพิมพ์ในปีเดียวกัน โดยมาตรฐานเศรษฐศาสตร์ฉบับนี้ประกอบด้วย 20 มาตรฐาน 159 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นจะกำหนดถึงสิ่งที่นักเรียนต้องแสดงความรู้ความสามารถใน 3 ระดับชั้น คือ ในระดับเกรด 4 เกรด 8 และ เกรด 12

จากเหตุผลในการพัฒนามาตรฐานเศรษฐศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นทำให้มาตรฐานเศรษฐศาสตร์มีเนื้อหาสาระและมโนทัศน์ทางเศรษฐศาสตร์มากกว่ามาตรฐานในสาขาวิชาอื่น ดังผลการวิจัยของ บัคเคิลส์และวัตส์ (Buckles & Watts, 1998: 157-166) ที่ได้วิเคราะห์เนื้อหาของเอกสารมาตรฐานในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ (NCHS, 1996) ภูมิศาสตร์ (GESp, 1994) หน้าที่พลเมืองและการปกครอง (CCE, 1994) และสังคมศึกษา (NCSS, 1994) ผลการวิจัยพบว่าในแต่ละเอกสารมาตรฐานดังกล่าวมีเนื้อหาเศรษฐศาสตร์ที่ขาดหายไป โดยจากการวิเคราะห์ที่อิงกับมาตรฐานเศรษฐศาสตร์ (economics standards) ทั้ง 20 มาตรฐาน พบว่า มาตรฐานหน้าที่พลเมืองและการปกครองครอบคลุมเนื้อหา

ในมาตรฐานเศรษฐศาสตร์น้อยที่สุด คือ 7 มาตรฐานจาก 20 มาตรฐาน รองลงมา ได้แก่ มาตรฐานภูมิศาสตร์ และมาตรฐานสังคมศึกษา ทั้งสองมาตรฐานครอบคลุมเนื้อหาในมาตรฐานเศรษฐศาสตร์ 12 มาตรฐาน ส่วนมาตรฐานประวัติศาสตร์นั้นครอบคลุมเนื้อหาในมาตรฐานเศรษฐศาสตร์ 14 มาตรฐาน โดยเนื้อหาที่ถูกกล่ยนมากที่สุดจากทั้ง 4 เอกสารมาตรฐานก็คือ เรื่องอัตราดอกเบี้ย (interest rates) และเรื่องความรู้ประสิทธิภาพของรัฐบาล (government inefficiencies) รองลงมา ได้แก่ เรื่องการวิเคราะห์หน่วยท้ายสุด (marginal analysis) และเรื่องบทบาทของการแข่งขัน (role of competition)

อย่างไรก็ดี ฮันเซน (Hansen, 1998: 150-156) ศาสตราจารย์เกียรติคุณสาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ได้วิจารณ์เกี่ยวกับข้อบกพร่องหลักๆ 3 ประการของมาตรฐานเศรษฐศาสตร์ฉบับนี้ว่า 1) อธิบายมาตรฐานอย่างรวบรัดและสั้นเกินไป ตัวอย่างเช่น ในคำนำและบทนำอธิบายเนื้อหา เป้าหมาย และความสำคัญของมาตรฐานเศรษฐศาสตร์ไม่ถึงห้าหน้าเต็ม ซึ่งการอธิบายอย่างรวบรัดและไม่เพียงพอนี้ทำให้ผู้อ่านไม่ทราบความสำคัญของมาตรฐาน 2) คำศัพท์ที่ใช้ในเอกสารมาตรฐานนั้นไม่ชัดเจน อ่านเข้าใจได้ยาก ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้มาตรฐานไม่แน่ใจในความหมายของคำศัพท์ที่ใช้ในมาตรฐานอีกทั้งไม่สามารถเข้าใจว่ามาตรฐานคาดหวังสิ่งใด 3) หลักเศรษฐศาสตร์ที่กำหนดไว้ในมาตรฐานนั้นบางข้อยากเกินไป ซึ่งทำให้มาตรฐานมีปัญหาในแง่ที่ว่ามาตรฐานนั้นต้องเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสามารถบรรลุได้

2. มาตรฐานสาขาวิชาสังคมศึกษา

2.1 มาตรฐานสังคมศึกษา (Expectations of Excellence: Curriculum Standards for Social Studies) การพัฒนามาตรฐานสังคมศึกษานั้นได้เริ่มขึ้นในปี ค.ศ.1992 ซึ่งเริ่มพร้อมกันกับการพัฒนามาตรฐานในสาขาวิชาอื่นๆ เช่น มาตรฐานศิลปะ มาตรฐานหน้าที่พลเมืองและการปกครอง มาตรฐานภาษาอังกฤษ มาตรฐานภาษาต่างประเทศ มาตรฐานภูมิศาสตร์ มาตรฐานประวัติศาสตร์ มาตรฐานคณิตศาสตร์ มาตรฐานพลศึกษาและมาตรฐานวิทยาศาสตร์ การพัฒนา มาตรฐานสังคมศึกษานี้ดำเนินการโดยสมาคมสังคมศึกษาแห่งชาติ (National Council for the Social Studies—NCSS) ซึ่งได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำมาตรฐานสังคมศึกษา (the Social Studies Curriculum Standards Task Force) อันประกอบด้วยบุคคลากรหลายฝ่าย ได้แก่ ครูทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ศึกษาพิเศษทั้งในระดับโรงเรียนและระดับมัธยม นักวิชาการ และอาจารย์ทั้งในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในสาขาวิชาต่างๆ โดยมีศาสตราจารย์โดนัลด์ ชไนเดอร์ (Donald Schneider) แห่งมหาวิทยาลัย จอร์เจีย (the University of Georgia) เป็นประธาน คณะทำงานได้เริ่มดำเนินการจัดทำมาตรฐานสังคมศึกษาภายใต้การอนุมัติและการสนับสนุนทางการเงินจากคณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการสมาคมสังคมศึกษาแห่งชาติ (NCSS, 1994; Morrow, 1999)

คณะทำงานจัดทำมาตรฐานสังคมศึกษาต้องดำเนินการจัดทำมาตรฐานให้เสร็จสิ้นภายในฤดูใบไม้ร่วง ค.ศ. 1994 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่สมาคมสังคมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้ อีกทั้งยังเป็นกำหนดเวลาเดียวกันกับที่มาตรฐาน

หน้าที่พลเมืองและการปกครอง มาตรฐานภูมิศาสตร์ และมาตรฐานประวัติศาสตร์จะแล้วเสร็จ และแม้ว่าสมาคมสังคมศึกษาแห่งชาติจะพยายามให้สาขาวิชาสังคมศึกษาถูกกำหนดในเป้าหมายที่ 3 ของเป้าหมายทางการศึกษาสำหรับปี 2000 (Goal 2000: Educate America Act) แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ อย่างไรก็ตามสมาคมสังคมศึกษาแห่งชาติตัดสินใจที่จะพัฒนา มาตรฐานสังคมศึกษาต่อไป โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ คือ พัฒนามาตรฐาน ทบทวนมาตรฐานฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา มาตรฐานฉบับร่างและให้ข้อมูลย้อนกลับ ปรับปรุงมาตรฐาน และเตรียมเอกสารมาตรฐานฉบับสมบูรณ์ท้ายสุดมาตรฐานสังคมศึกษาได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะอำนวยการสมาคมสังคมศึกษาแห่งชาติในเดือนเมษายน ค.ศ.1994 และได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในเวลาต่อมา (NCSS, 1994: viii, xviii; Morrow, 1999)

โครงสร้างของมาตรฐานสังคมศึกษาประกอบด้วย 10 สาระ (strands) หรือที่ในเอกสารมาตรฐานสังคมศึกษาเรียกว่า 10 ประเด็น (themes) ดังนี้

- 1) วัฒนธรรม
- 2) เวลา ความต่อเนื่อง และการเปลี่ยนแปลง
- 3) ประชากร สถานที่และสิ่งแวดล้อม
- 4) อัตลักษณ์และการพัฒนาบุคคล
- 5) บุคคล กลุ่ม และสถาบัน
- 6) อำนาจ สิทธิอำนาจ และการปกครอง
- 7) การผลิต การกระจายและการบริโภค
- 8) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคม
- 9) โลกสัมพันธ์

10) แนวคิดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับพลเมือง

โดยในแต่ละสาระหรือประเด็นจะมีมาตรฐานซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นข้อความบรรยายข้างต้น ซึ่งเขียนเหมือนกันหมดทั้ง 10 มาตรฐาน คือ “Social studies programs should include experiences that provide for the study of ...” ส่วนที่สองเป็นข้อความบรรยายถึงสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้และสามารถทำได้ ซึ่งก็จะแตกต่างกันไปในแต่ละสาระหรือประเด็น เช่น ในมาตรฐานที่ 2 เขียนบรรยายไว้ดังนี้ “the ways human beings view themselves in and over time” โดยในแต่ละมาตรฐานก็จะประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นซึ่งในเอกสารมาตรฐานสังคมศึกษาเรียกว่า “performance expectations” ที่มีทั้งสิ้น 241 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงชั้นได้แก่ ช่วงชั้นแรก คือ อนุบาล-เกรด 4 (early grades) ช่วงชั้นที่สอง คือ เกรด 5-8 (middle grades) และช่วงชั้นที่สาม คือ เกรด 9-12 (high school) (NCSS, 1994: 14, 22; Kendall & Marzano, 1997: 16)

อย่างไรก็ดี มีข้อวิจารณ์บางประการเกี่ยวกับมาตรฐานสังคมศึกษาลำดับนี้โดยโอชัว-เบกเกอร์ (Ochoa-Becker, 2001: 165-168) ศาสตราจารย์เกียรติคุณแห่งมหาวิทยาลัยอินดีแอนา (Indiana University) และอดีตประธานสมาคมสังคมศึกษาแห่งชาติได้วิจารณ์มาตรฐานสังคมศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

1) มาตรฐานสังคมศึกษาพัฒนาขึ้นบนฐานของมโนทัศน์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ที่มีขีดจำกัด ล้าสมัยและไร้ประสิทธิภาพ

2) ประเด็น (themes) ในมาตรฐานสังคมศึกษาจำนวนถึง 7 ใน 10 ประเด็นที่เชื่อมโยง

ได้ดีกับเนื้อหาเพียงหนึ่งสาขาวิชาในทางสังคมศาสตร์ดังนี้

2.1) วัฒนธรรม \Rightarrow “มานุษยวิทยา”

2.2) เวลา ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง \Rightarrow “ประวัติศาสตร์”

2.3) ประชากร สถานที่และสิ่งแวดล้อม \Rightarrow “ภูมิศาสตร์”

2.4) อัตลักษณ์และการพัฒนาบุคคล \Rightarrow “จิตวิทยา”

2.5) บุคคล กลุ่ม และสถาบัน \Rightarrow “สังคมวิทยา”

2.6) อำนาจ สิทธิอำนาจ และการปกครอง \Rightarrow “รัฐศาสตร์”

2.7) การผลิต การกระจาย และการบริโภค \Rightarrow “เศรษฐศาสตร์”

อย่างไรก็ดี ข้อวิจารณ์นี้ไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของ เบรกกาว (Bragaw, 1998: 97) ที่เห็นว่าประเด็นในมาตรฐานสังคมศึกษานั้น มีลักษณะเป็นสหวิทยาการที่สามารถเชื่อมโยงได้ดีกับหลายศาสตร์สาขาวิชา

3) มาตรฐานสังคมศึกษาให้ความสนใจในด้านกระบวนการทางสติปัญญาที่สำคัญ อันจำเป็นสำหรับพลเมืองที่มีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตยน้อยเกินไป เป็นต้นว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินหลักฐาน และการตัดสินใจ

4) มาตรฐานสังคมศึกษาให้ความสนใจในด้านการมีส่วนร่วมของพลเมือง การกระทำทางสังคม และการเรียนรู้โดยการบริการสังคม (service learning) น้อยเกินไป

นอกจากข้อวิจารณ์ข้างต้น โอชัว-เบกเกอร์ (Ochoa-Becker, 2001: 167) ยังได้เรียกร้องให้นักการศึกษาสังคมศึกษาใน

ทุกระดับร่วมกันปรับปรุงหรือพัฒนามาตรฐาน
สังคมศึกษาขึ้นมาใหม่เพื่อแทนที่มาตรฐาน
สังคมศึกษาในปัจจุบัน

จากข้อวิจารณ์ต่างๆ ที่มีต่อมาตรฐานทั้ง 5
สาขาวิชาได้แก่ มาตรฐานประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์
หน้าที่พลเมืองและการปกครอง เศรษฐศาสตร์
และสังคมศึกษา แสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องหรือ
ที่คิดว่าน่าจะบกพร่องของมาตรฐานดังกล่าว
โดยผู้เขียนขอสรุปข้อวิจารณ์ดังกล่าวและ
อธิบายเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. ความไม่ครอบคลุม กล่าวคือ มาตรฐาน
กำหนดมโนทัศน์ เนื้อหา กระบวนการ ทักษะ
และค่านิยมที่จำเป็นที่นักเรียนควรได้รับในสาขาวิชา
นั้นๆ ไม่ครอบคลุมเพียงพอ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ
เป็นปัญหาในด้านรายละเอียดนั่นเอง ทั้งนี้เพราะ
มาตรฐานควรกำหนดให้ครอบคลุมสิ่งที่มีคุณค่า
อย่างแท้จริงเท่านั้น

2. การไม่สะท้อนสภาพที่เป็นจริงของ
สังคม กล่าวคือ การที่มาตรฐานนำเสนอสภาพของ
สังคมที่ผิดไปจากความเป็นจริง เช่น ฉะเลหรือ
เน้นย้ำที่จะกล่าวถึงเพศใดเพศหนึ่ง หรือเชื้อชาติ
ใดเชื้อชาติหนึ่ง ตัวอย่างเช่น มาตรฐานละเอียดที่จะ
ระบุหรือกล่าวถึงเพศหญิงและกลุ่มคนผิวดำ
ซึ่งการไม่สะท้อนสภาพที่เป็นจริงของสังคมนี้
ทำให้มาตรฐานมีปัญหาในด้านความเอนตัวแทนที่ดี
(representation) มากไปกว่านั้น ข้อบกพร่องนี้
ยังนำไปสู่ปัญหาในด้านการผลิตซ้ำ (reproduction)
วาทกรรมเรื่องเพศชายและคนผิวดำใน
องค์ความรู้ในมาตรฐาน ซึ่งจะเป็นการกีดกันและ
ปิดกั้นการรับรู้ถึงความเป็นจริงของสังคมที่ดำรงอยู่

3. การรองรับแนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง
มากเกินไป เช่น รองรับแนวคิดทุนนิยม เสรีนิยม
ดั้งเดิม ชาตินิยม ฯลฯ ข้อบกพร่องนี้มีที่มาจากฐาน

คติที่เชื่อว่าแนวคิดที่ถูกเน้นย้ำดังกล่าวมีความ
ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณค่าเหนือกว่าแนวคิดอื่น
ที่ถูกกละเลยหรือไม่กล่าวถึง

4. การใช้ภาษาไม่เหมาะสม "ใช้ก
ความยากของภาษาที่ใช้ในมาตรฐานนั้นๆ
ทำให้อ่านเข้าใจได้ยาก อีกทั้งคำศัพท์ที่ใช้ในแต่ละ
เอกสารมาตรฐานก็ไม่ตรงกัน เช่น คำว่า
"benchmark" หรือที่ในภาษาไทยใช้คำว่า
มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น นั้นมาตรฐาน
ประวัติศาสตร์ใช้คำว่า "elaborated standard"
ส่วนมาตรฐานสังคมศึกษาใช้คำว่า "performance
expectation" เป็นต้น

5. ความลำเอียง เนื่องจากมโนทัศน์
หลักการ แนวคิด และทฤษฎีในสาขาวิชา
สังคมศึกษาส่วนใหญ่นั้นได้มาจากสาขาวิชาต่างๆ
ในทางสังคมศาสตร์ อย่างไรก็ตาม สังคมศาสตร์
ในสาขาวิชาต่างๆ ได้พัฒนาและมีความก้าวหน้า
ไปอย่างรวดเร็วทั้งในด้านกระบวนการ ทฤษฎี
วิธีการ มโนทัศน์ และเนื้อหาสาระจนเกินกว่าที่
สังคมศึกษาจะตามทัน ทำให้นักวิชาการทาง
สังคมศาสตร์และนักวิชาการสังคมศึกษาที่
หัวก้าวหน้าตระหนักในช่องว่างของความ
แตกต่างระหว่างมโนทัศน์และเนื้อหาสาระ
ที่ปรากฏในมาตรฐานกับสภาพความก้าวหน้า
ในสาขาวิชาต่างๆ ในทางสังคมศาสตร์ ตัวอย่าง
ความก้าวหน้าในสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์
ที่มีผลต่อมโนทัศน์ หลักการ แนวคิด และ
ทฤษฎีในสาขาวิชาสังคมศึกษา เช่น แนวคิด
หลังสมัยใหม่ (postmodernism) เป็นต้น (กิตติศักดิ์
ลักษณะ, 2549)

6. ความไม่เหมาะสม กล่าวคือ มาตรฐาน
การเรียนรู้ช่วงชั้นกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้และ

ทำได้ไม่เหมาะสมกับช่วงชั้นนั้นๆ อาทิ ยากหรือ
ง่ายเกินไป เป็นต้น

นอกจากปัญหาทั้ง 6 ประการที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้เขียนเห็นว่ายังมีปัญหาสำคัญอีก 3 ประการซึ่งมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน และควรได้รับการพิจารณาถึงเช่นกันแต่กลับไม่ได้รับความสนใจและถูกละเลยจากนักวิชาการในการพิจารณาเอกสารมาตรฐานทั้ง 5 ฉบับ ปัญหาทั้ง 3 ได้แก่

1. ปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับมาตรฐานจากบุคคลในสาขาวิชานั้นๆ
2. ปัญหาด้านความถูกต้องของมาตรฐาน
3. ปัญหาด้านการเน้นย้ำเนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่งในมาตรฐานที่มากเกินไป

ซึ่งถ้าหากนักวิชาการในกลุ่มสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ให้ความสนใจในการศึกษา และพิจารณาเอกสารมาตรฐานครอบคลุมประเด็นปัญหาทั้ง 9 ประการนี้ ก็น่าเชื่อได้ว่าจะได้ข้อมูลที่ประโยชน์อย่างมากในการปรับปรุงเอกสารมาตรฐานแต่ละฉบับให้มีความเป็นมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามประเด็นที่ต้องคำนึงว่าข้อวิจารณ์ดังกล่าวนี้มีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย และในบางครั้งข้อวิจารณ์ของแต่ละคนก็ยังขัดแย้งกันเอง เช่น แกนอน (Gagnon, 2003 อ้างถึงใน Phipps & Adler, 2003: 297) วิจารณ์มาตรฐานศึกษาศาสตร์ว่าไม่ให้ความสำคัญกับสาขาวิชาประวัติศาสตร์โดยกล่าวว่า “ประวัติศาสตร์ถูกกำหนดให้เป็นเพียง 1 ใน 10 ประเด็นเท่านั้น” คือในประเด็นที่ 2 กาลเวลา ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามฟิปปส์และแอดเลอร์ (Phipps & Adler, 2003) ได้แก้ข้อกล่าวหานี้ได้อย่างน่าสนใจในบทความ Where's the history?

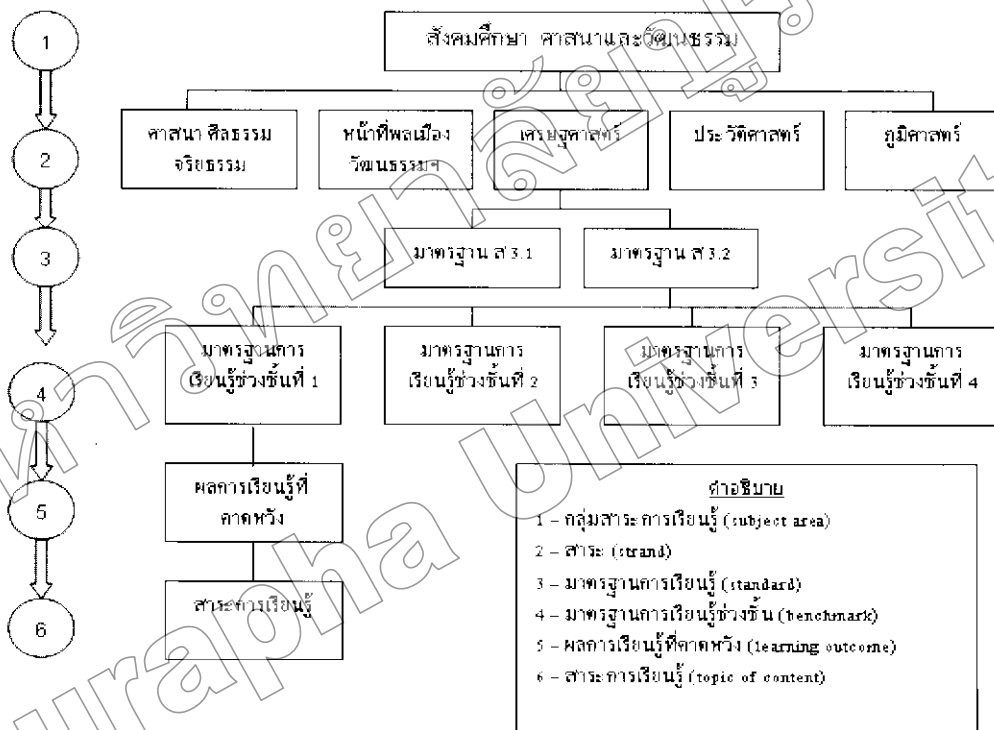
โดยพวกเขาอธิบายว่าโดยธรรมชาติของสาขาวิชาประวัติศาสตร์นั้นก็มีลักษณะบูรณาการซึ่งถูกบรรจุอยู่ในหลายประเด็นภายในมาตรฐานศึกษาศาสตร์ นอกเหนือจากประเด็นที่ 2 กาลเวลา ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง อาทิ ประเด็นที่ 1 วัฒนธรรม ประเด็นที่ 3 ประชากร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ เป็นต้น ดังนั้นการที่ผู้เขียนนำเสนอข้อวิจารณ์และวิาทะดังกล่าวข้างต้นจึงมิได้หมายความว่าข้อวิจารณ์เหล่านี้จะเป็นความจริง (reality) เสมอไป แต่มีลักษณะเป็นข้อเท็จจริงและทัศนะมากกว่า อย่างไรก็ตามนี้มิได้มุ่งหาข้อสรุป ท้ายสุดของการวิาทะดังกล่าว แต่มุ่งนำเสนอข้อวิจารณ์ที่มีต่อเอกสารมาตรฐานในกลุ่มสาขาวิชาศึกษาศาสตร์เท่านั้น

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศึกษาศาสตร์ ศาสนาและวัฒนธรรมในประเทศไทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศึกษาศาสตร์ ศาสนาและวัฒนธรรม เป็น 1 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ที่จัดทำโดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีคณะทำงานอันประกอบด้วยนักวิชาการในมหาวิทยาลัย นักพัฒนาหลักสูตรของกระทรวงศึกษานโยบาย และครูในแต่ละช่วงชั้น โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ศึกษาศาสตร์ ศาสนาและวัฒนธรรมประกอบไปด้วย 5 สาระ (strands) คือ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำรงชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ โดยในแต่ละสาระก็จะประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 12 มาตรฐานการเรียนรู้และ 158 มาตรฐานการเรียนรู้

ช่วงชั้น โดยแบ่งช่วงชั้นออกเป็น 4 ช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 (ประถมศึกษาปีที่ 1-3) ช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4-6) ช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6) (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 ก: 16-20) ส่วนผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระ

การเรียนรู้ นั้นไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในเอกสาร หลักสูตร แต่เปิดโอกาสให้สถานศึกษากำหนดเอง ดังนั้นสามารถสรุปโครงสร้างของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โครงสร้างของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การเปรียบเทียบระหว่างมาตรฐานสังคมศึกษาของ ประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย

1. จำนวนมาตรฐานการเรียนรู้และ
มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มีความแตกต่างกัน
เป็นอย่างมากทั้งระหว่างจำนวนมาตรฐานและ
มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นในกลุ่มสาขาวิชา
สังคมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาและระหว่าง
กลุ่มสาขาวิชาสังคมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา

กับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม ของประเทศไทย กล่าวคือ มาตรฐาน
ประวัติศาสตร์มีจำนวนมาตรฐานและมาตรฐาน
การเรียนรู้ช่วงชั้นมากที่สุด ส่วนมาตรฐาน
สังคมศึกษาของสมาคมสังคมศึกษาแห่งชาติ
และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีน้อยที่สุด
ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนมาตรฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นในมาตรฐานสาขาวิชาสังคมศึกษาและสาขาวิชาเฉพาะต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย

สาขาวิชา	จำนวนมาตรฐาน	จำนวนมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
สหรัฐอเมริกา		
ประวัติศาสตร์ (NCHS, 1996)	87	1,070
ภูมิศาสตร์ (GESP, 1994)	98	238
หน้าที่พลเมืองและการปกครอง (CCE, 1994)	29	427
เศรษฐศาสตร์ (NCEE, 1997)	20	159
สังคมศึกษา (NCSS, 1994)	10	241
ไทย		
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	12	158

2. หน่วยงานและกลุ่มบุคคลที่จัดทำมาตรฐาน มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนเกี่ยวกับหน่วยงานที่จัดทำมาตรฐาน กล่าวคือ มาตรฐานในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นจัดทำโดยองค์กรวิชาชีพในสาขานั้น ซึ่งบางมาตรฐานก็ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนบางมาตรฐานก็ไม่ได้รับ แต่ก็ใช้งบประมาณขององค์กรตนเองบ้างหรือมีเช่นนั้นก็ได้รับเงินสนับสนุน จากองค์กรเอกชนอื่นๆ ส่วนในประเทศไทยนั้นมาตรฐานจัดทำโดยกระทรวงศึกษาธิการโดยตรง

ส่วนในด้านบุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดทำมาตรฐานนั้นก็มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ คณะทำงานที่มีหน้าที่พัฒนามาตรฐานนั้นประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลจำนวนมาก ได้แก่ นักวิชาการในมหาวิทยาลัย/กระทรวงศึกษาธิการ/องค์กรวิชาชีพ ครู และศึกษานิเทศก์

3. โครงสร้างภายในกลุ่มสาระ มีความแตกต่างกันเล็กน้อยในด้านโครงสร้าง กล่าวคือ

มาตรฐานหน้าที่พลเมืองและการปกครองกำหนดมาตรฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นให้อยู่ภายใต้คำถาม 5 คำถาม ส่วนมาตรฐานสังคมศึกษากำหนดให้อยู่ภายใต้ประเด็นทั้ง 10 ส่วนมาตรฐานประวัติศาสตร์กำหนดให้อยู่ภายใต้ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้การจัดลำดับองค์ประกอบในโครงสร้างของมาตรฐานในแต่ละเอกสารมาตรฐานก็แตกต่างกัน เช่น ลำดับโครงสร้างของมาตรฐานประวัติศาสตร์มีลำดับดังต่อไปนี้ 1) กลุ่มสาระ 2) มาตรฐานประวัติศาสตร์โลก 3) ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์โลก 4) มาตรฐาน 5) คำอธิบายมาตรฐาน และ 6) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ส่วนมาตรฐานหน้าที่พลเมืองและการปกครองมีลำดับโครงสร้างดังนี้ 1) กลุ่มสาระ 2) คำถาม 3) มาตรฐาน และ 4) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ส่วนลำดับโครงสร้างของมาตรฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของประเทศไทยนั้นก็มีลำดับโครงสร้างดังนี้ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ 2)

สาระ 3) มาตรฐานการเรียนรู้ และ 4) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าโครงสร้างของมาตรฐานทั้งของสหรัฐอเมริกาและของไทยนั้น มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น นอกจากนี้ มาตรฐานเหล่านี้ก็มีจุดร่วมทางโครงสร้างของมาตรฐานนั้นคือ 1) ชื่อกลุ่มสาระ 2) ชื่อสาระ (อาจใช้คำที่แตกต่างกันไป) 3) มาตรฐาน และ 4) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (อาจใช้คำที่แตกต่างกันไป) อย่างไรก็ตามมีความแตกต่างกันบางประการในเรื่องการแบ่งจำนวนช่วงชั้น นั่นคือ มาตรฐานทั้ง 5 ในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกามีการแบ่งจำนวนช่วงชั้นออกเป็น 3 ช่วงชั้น ส่วนของประเทศไทยนั้นแบ่งช่วงชั้นออกเป็น 4 ช่วงชั้น

4. กระบวนการจัดทำมาตรฐาน มีความคล้ายคลึงกันโดยมีกระบวนการจัดทำมาตรฐานดังนี้ 1) ตั้งคณะกรรมการพัฒนามาตรฐาน 2) พัฒนามาตรฐาน 3) ทบทวนมาตรฐานฉบับร่าง 4) ให้ผู้เชี่ยวชาญ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือประชาชนที่สนใจพิจารณามาตรฐานฉบับร่างและให้ข้อมูลย้อนกลับ 5) ปรับปรุงมาตรฐาน และเตรียมเอกสารมาตรฐานฉบับสมบูรณ์ 6) ตีพิมพ์มาตรฐานฉบับสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะและประเด็นที่ควรคำนึงถึงในการปรับปรุงมาตรฐานสังคมศึกษาในประเทศไทย

แม้ว่าการนำเสนอข้อเสนอนี้ที่ชัดเจนในลักษณะข้อความเชิงบรรยายเพื่อใช้ในการปรับปรุงมาตรฐานจะเป็นสิ่งที่ถูกคาดหวังว่า จะเกิดขึ้นในช่วงท้ายของบทความ แต่อย่างไรก็ตามข้อเสนอนี้ในลักษณะดังกล่าวนี้ควรได้มาจากการศึกษาวิจัยถึงความเหมาะสมของ

มาตรฐาน ซึ่งก็ยังไม่มีที่ท่าว่าจะเกิดขึ้นในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าจะเหมาะสมกว่าในที่นี้คือการนำเสนอข้อเสนอนี้ในลักษณะที่เป็นคำถามและแนวคำตอบซึ่งจะช่วยให้ทางเลือกที่เป็นไปได้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปรับปรุงมาตรฐานสังคมศึกษาตลอดจนบุคคลอื่นที่สนใจสามารถพิจารณาข้อมูลทั้งจากในบทความนี้ และจากเอกสารที่ผู้เขียนได้กล่าวอ้างอิงถึงดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ชื่อกลุ่มสาระ “สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม” มีความเหมาะสมหรือไม่

จากข้อค้นพบในบทความนี้แสดงให้เห็นว่าโดยส่วนใหญ่แล้วชื่อกลุ่มสาระนั้นมักจะตั้งชื่อตามชื่อศาสตร์สาขาวิชา เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศึกษา อีกทั้งคำว่า “สังคมศึกษา” นั้นก็ยังกินความครอบคลุมมโนทัศน์และเนื้อหาที่เกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรมโดยตัวมันเองอยู่แล้ว ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องผนวกคำว่าศาสนาและวัฒนธรรมต่อท้ายชื่อกลุ่มสาระมากเกินไปว่านั้นชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมยังสะท้อนให้เห็นอิทธิพลทางการเมือง กล่าวคือ เป็นการตั้งชื่อกลุ่มสาระให้สอดคล้องกับชื่อกระทรวงศึกษาธิการเดิม นั่นคือ กระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2. จำนวนมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นมีมากหรือน้อยเกินไปหรือไม่

แม้ว่าจำนวนมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของไทยจะมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับแต่ละมาตรฐานในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศึกษาของสหรัฐอเมริกา

แต่อย่างไรก็ตามจำนวนของมาตรฐานการเรียนรู้หรือมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่มีมากหรือน้อยกว่าก็มิได้หมายความว่าเอกสารมาตรฐานนั้นๆ จะมีคุณภาพที่ดีหรือด้อยกว่าเอกสารมาตรฐานอื่นแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะจำนวนข้อของมาตรฐานนั้นอาจขึ้นอยู่กับลักษณะการเขียนมาตรฐานว่าเขียนระบุเนื้อหาสาระอย่างเฉพาะเจาะจงมากน้อยเพียงใด กล่าวคือ ถ้าเขียนระบุอย่างเฉพาะเจาะจงมาก จำนวนข้อก็จะมากกว่าการเขียนที่ระบุอย่างกว้างๆ แต่สิ่งที่สำคัญกว่าจำนวนมาตรฐานก็คือ ภาษาที่ใช้เขียนมาตรฐานซึ่งควรอ่านเข้าใจง่ายและมีความเฉพาะเจาะจงเพียงพอที่จะให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้มาตรฐานเข้าใจความคาดหวังของมาตรฐานนั้น

3. การแบ่งสาระเป็น 5 สาระ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีความเหมาะสมหรือไม่

การแบ่งสาระที่ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในปัจจุบันนี้มี 2 รูปแบบ คือ 1) สาระที่กำหนดโดยอิงกับศาสตร์สาขาวิชา ได้แก่ สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ 2) สาระที่กำหนดแบบผสมผสาน ได้แก่ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม และสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำรงชีวิตในสังคม อย่างไรก็ตามการใช้สาระที่กำหนดโดยอิงกับศาสตร์สาขานั้นมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจแต่เพียงในศาสตร์สาขาวิชาของตนเพียงอย่างเดียวพร้อมๆ ไปด้วยกับการกีดกันองค์ความรู้ที่มีอยู่ในศาสตร์สาขาวิชาของตน เช่น การละเลยองค์ความรู้เกี่ยวกับเพศสถานะและเพศวิถี (gender and sexuality) เป็นต้น ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ในการพัฒนา/ปรับปรุงมาตรฐานอาจใช้ทางเลือกอื่นในการออกแบบสาระ โดยสามารถเปลี่ยนเป็นสาระที่ยึดมโนทัศน์ ประเด็น หรือคำถามแทนหรือใช้ควบคู่กันในหลายๆ แบบก็ได้

4. สิ่งที่กำหนดไว้ในมาตรฐานนั้นมีความเป็นมาตรฐานมากเพียงพหรือไม่

มาตรฐานนั้นจะต้องถูกกำหนดให้ครอบคลุมองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการ และค่านิยมในสิ่งที่นักเรียนควรได้เรียนรู้โดยพิจารณาจากสิ่งที่เป็นแกนทางวิชาการในศาสตร์สาขาวิชานั้น ความทันสมัย และความเป็นสากล ตลอดจนต้องคำนึงว่ามาตรฐานกำหนดสิ่งใดที่น้อยเกินไป อันสมควรที่จะเพิ่มให้มากขึ้นและในกลับกันก็ต้องคำนึงถึงว่ามาตรฐานกำหนดสิ่งใดที่มากเกินไป และสมควรที่จะปรับปรุงให้ลดน้อยลง ทั้งนี้เพราะโดยทั่วไปแล้วคนส่วนใหญ่จะคำนึงถึงแต่สิ่งที่ขาดทำให้มีการบรรจุสิ่งต่างๆ เข้าไปในมาตรฐานอย่างมากมายโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้สิ่งที่ถูกกำหนดในมาตรฐานจะต้องมีความถูกต้องเหมาะสมกับวัยวุฒิและพัฒนาการของนักเรียนในช่วงชั้นนั้น

5. หน่วยงานใดควรเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการพัฒนา/ปรับปรุงมาตรฐาน

กระทรวงศึกษาธิการอาจมอบหมายให้องค์กรวิชาชีพในสาขาวิชาสังคมศึกษา เช่น สมาคมครูสังคมศึกษาแห่งประเทศไทย ฯลฯ เป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนา/ปรับปรุงมาตรฐาน ส่วนกระทรวงศึกษาธิการนั้นอาจปรับบทบาทไปเป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนา/ปรับปรุงมาตรฐาน ซึ่งการดำเนินการโดยองค์กรวิชาชีพนี้จะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาด้านการยอมรับมาตรฐานจากบุคลากรในสาขาวิชา มากไปกว่านั้น

ยังช่วยให้องค์กรวิชาชีพมีความแข็งแกร่งขึ้น อีกด้วย

6. ความครอบคลุมของบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนามาตรฐานนั้น มีเพียงพอหรือไม่

ประเด็นนี้มีความสำคัญมากในฐานะ ที่ทำให้มาตรฐานมีความน่าเชื่อถือ อีกทั้งทำให้ บุคคลต่างๆ ที่อยู่สาขาวิชาให้การยอมรับ มาตรฐานที่พัฒนาขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่ต้องให้นักวิชาการในสาขาวิชา สังคมศึกษา และศาสตร์สาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาหรือปรับปรุงมาตรฐาน โดย นักวิชาการในศาสตร์สาขาวิชาควรจะเป็นผู้ที่ มีบทบาทอย่างมากในการพิจารณาว่าสิ่งใดบ้าง ที่ควรถูกกำหนดในมาตรฐานและควรกำหนด สิ่งนั้นไว้ในช่วงชั้นใด ส่วนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และประชาชนที่สนใจนั้น จะมีบทบาทในช่วงท้าย ของการพัฒนามาตรฐานซึ่งเกี่ยวข้องกับการ พิจารณามาตรฐานและให้ข้อมูลย้อนกลับ ส่วนในประเด็นเรื่องจำนวนของผู้พัฒนา มาตรฐานนั้นควรมีลักษณะดังนี้ คือจำนวน นักวิชาการในศาสตร์สาขาวิชาต้องไม่มากเกินไปแต่ต้องมีความครอบคลุม ส่วนจำนวน ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและประชาชนนั้นควรจะมีให้มากและครอบคลุมที่สุด

สรุป

จากการนำเสนอการดำเนินการจัดทำ โครงสร้างและข้อวิจารณ์ต่างๆ ที่มีต่อเอกสาร มาตรฐานสังคมศึกษา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและการปกครอง และเศรษฐศาสตร์ ในประเทศสหรัฐอเมริกาแสดงให้เห็นสิ่งที่

ควรคำนึงถึงและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง มาตรฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ.2544 ในหลายประเด็นดังนี้คือ ชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ ลักษณะและการแบ่งสาระ จำนวนมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น ความครอบคลุมของมาตรฐานในด้าน องค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการ และค่านิยมที่ นักเรียนจำเป็นต้องรู้ ความครอบคลุมของ บุคคลต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา มาตรฐาน การสะท้อนสภาพสังคมที่เป็นจริง ของหลักสูตร ความเข้าใจที่ตรงกันของภาษา ที่ใช้ในมาตรฐาน การยอมรับมาตรฐานจาก บุคคลในศาสตร์สาขาวิชา และความถูกต้อง ของมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมิได้หมายความว่าสิ่งที่ต้องคำนึงเหล่านี้เป็นจุดบกพร่อง ของมาตรฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแต่อย่างใด แต่หมายถึงว่าในการปรับปรุงมาตรฐานนั้นควรคำนึงถึง ประเด็นต่างๆ เหล่านี้ด้วยเพื่อให้มาตรฐานนั้น มีความเหมาะสมและเป็นมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ ถักขณา. (2549). แนวคิดหลังสมัยใหม่กับวิชาสังคมศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น** 29 (ม.ค.-มี.ค.): 11-23.
- นาคยา ปิณฑานนท์, มธุรส จงชัยกิจ และ ศิริรัตน์ นีละคุปต์. (2542). **การศึกษาตามมาตรฐาน: แนวคิดสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- นาคยา ปิณฑานนท์. (2545). **จากมาตรฐานสู่ชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ: ไผ่วัฒนาพานิช.
- ฟ้ากานา วงศ์เลขา. (8 พฤษภาคม 2546). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานงานที่ยังต้องพัฒนาต่อ. **เดลินิวส์**: 13-14.
- เลขาฯสพฐ. ยันหลักสูตรใหม่ปรับเสร็จ ๓.ค.นี้. (3 พฤศจิกายน 2546). **คมชัดลึก**: 12.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2544). มิติใหม่ของหลักสูตร. **สถานปฎิรูป** 4 (ตุลาคม): 50-51.
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. (2545ก). **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. (2545ข). **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วีรบุรุษ ปิ่นทวนิช. (2544). กระดาษร่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **สถานปฎิรูป** 4 (ตุลาคม): 18-24.
- ศธ.ปรับมาตรฐานเรียนรู้ขั้นพื้นฐานปี'49. (13 ธันวาคม 2548). **มติชน**: 26.
- ศธ.ยอมรับคุณภาพนักเรียนต่ำเตรียมปรับหลักสูตรแก้จุดอ่อน. (25 ตุลาคม 2549). **สยามรัฐ**: 7.
- Bahmueller, C. (1992). **The Core Ideas of CIVITAS: A Framework for Civic Education**. Bloomington, IN: ERIC Clearinghouse for Social Studies/Social Science Education.
- Bragaw, D. (1998). Using the achievement cycle in social studies. In A. Glatthorn, et al. (eds.), **Performance Assessment and Standards-Based Curricula: The Achievement Cycle**, pp.85-103. Larchmont, NY: Eye On Education.
- Buckles, S. & Watts, M. (1998). National standards in economics, history, social studies, civics and geography: Complementarities, competition or peaceful coexistence?. **Journal of Economic Education** 29 (Spring): 157-166.
- Center for Civic Education. (1994). **National Standards for Civics and Government**. Calabasas, CA: Center for Civic Education.
- Dry, M. (1996). Review of National Standards for Civics and Government. **PS: Political Science & Politics** 29 (March): 49-53.
- Gandal, M. (1995). Not all standards are created equal. **Educational Leadership** 52 (March): 16-21.

- Geography Education Standards Project. (1994). **Geography for Life: National Geography Standards 1994**. Washington, D.C.: National Geographic Society.
- Gonzales, M.; Riedel, E.; Avery, P. & Sullivan, J. (2001). Rights and obligations in civic education: A content analysis of the National Standards for Civics and Government. **Theory and Research in Social Education** 29 (Winter): 109-128.
- Hansen, L. (1998). Principles-based standards: On the Voluntary National Content Standards in Economics. **Journal of Economic Education** 29 (Spring): 150-156.
- Keller, C. (1997). Comparing the original and revised standards for history. **The History Teacher** (Long Beach, Calif.) 30 (May): 306-338.
- Kendall, J. & Marzano, R. (1997). **Content Knowledge: A Compendium of Standards and Benchmarks for K-12 Education**. 2nd ed. Aurora, CO: Mid-Continent Regional Educational Laboratory.
- Merelman, R. (1996). Symbols as substance in national civics standards. **PS: Political Science & Politics** 29 (March): 53-56.
- Morrow, R. (1999). **Development of the National Council for the Social Studies "Curriculum Standards for Social Studies-Expectations of Excellence"**. Doctoral Dissertation. University of Texas.
- Nash, G. (1997). *The national history standards and George Washington*. **The Social Studies** (Washington, D.C.) 88 (July-August): 159-162.
- Nash, G. & Crabtree, C. (1997). The revised national history standards. **The History Teacher** (Long Beach, Calif.) 30 (May): 302-305.
- National Center for History in the Schools. (1996). **National Standards for History: Basic Edition**. Los Angeles, CA: National Center for History in the Schools at the University of California.
- National Council for the Social Studies. (1994). **Expectations of Excellence: Curriculum Standards for Social Studies**. (Bulletin 89). Washington, D.C.: National Council for the Social Studies.
- National Council on Economic Education. (1997). **Voluntary National Content Standards in Economics**. New York, NY: National Council on Economic Education.
- Nelson, M. (1998). Are teachers stupid? – Setting and meeting standards in social studies. **The Social Studies** (Washington, D.C.) 89 (March-April): 66-70.
- Ochoa-Becker, A. (2001). A critique of the NCSS curriculum standards. **Social Education** 65 (April): 165-168.
- Phipps, S. & Adler, S. (2003). Where's the history?. **Social Education** 67 (4): 296-298.

- Ross, E. W. (1996). Diverting democracy: The curriculum standards movement and social studies education. **International Journal of Social Education** 11 (Spring-Summer): 18-39.
- Siegfried, J. & Meszaros, B. (1998). Voluntary economics content standards for America's school: Rationale and development. **Journal of Economic Education** 29 (Spring): 139-149.
- Squires, D. (2005). **Aligning and Balancing the Standards-Based Curriculum**. Thousand Oaks, CA: Corwin.